

Скрипник Н. С., Новікова Є. Б.

**Методичний потенціал використання графічних органайзерів у
викладанні іноземних мов**

Харківський національний автомобільно-дорожній університет, Харків

Сучасні викладачі іноземної мови постійно шукають нові засоби і технології для вдосконалення своїх занять. Різні форми унаочнення навчального матеріалу з іноземних мов (картки, картинки, таблиці, фото, відео тощо) традиційно привертають увагу викладачів, адже використання різних технологій візуалізації навчального матеріалу буде сприяти більш ефективному сприйняттю та запам'ятовуванню інформації. Візуалізація робить процес навчання більш цікавим, чим підвищує рівень активності студентів на занятті, забезпечує основу для обговорення тих чи інших тем, спонукає до саморефлексії, усвідомленості та співпраці серед студентів. Одним із сучасних засобів візуалізації у процесі викладання іноземної мови є графічні органайзери.

Графічні органайзери (також відомі під назвами «візуальний органайзер», «когнітивний органайзер», «концептуальна мапа», «мапа думок» чи «діаграма зв'язків») зазвичай являють собою форму з порожніми місцями у певній послідовності для заповнення навчальною інформацією та власними ідеями студентів, що певним чином пов'язані.

Освітняни наразі пропонують багато визначень графічних органайзерів. Так, І. Сахневич розглядає графічні органайзери як «такі візуальні інформаційні засоби, які дають змогу пришвидшити процеси розуміння, тлумачення, критичного сприйняття та запам'ятовування певних кластерів інформації в освітніх закладах будь-якого рівня (початкової, середньої, старшої школи, університету тощо)» [3, с. 207]. Н. Соловйова та Н. Ігнатюк визначають візуальні органайзери як візуальне представлення різних розумових процесів в об'єктивній формі на площині, що дає змогу студентам і викладачам

створювати альтернативні структури, опрацьовувати зміст, актуалізувати відоме, вплітати досвід і знання в нову інформацію, виправляти помилки [5, с. 263]. Ciascai [1, с. 1] стверджував, що графічні органайзери – це уявлення, зображення або моделі, які використовуються для обробки візуальної інформації.

Основною метою використання графічних органайзерів на занятті є полегшення сприйняття складних навчальних контентів, сприяти розвиткові критичного мислення, спонукати до аналізу та синтезу поданої інформації, а у плані виховання – сприяти самоорганізації та самодисципліні учасників освітнього процесу. Застосування графічних органайзерів у навчальному процесі закладів освіти спонукає студентів перемагати сумніви, ставити правильні питання та інколи не сприймати на віру ті чи інші постулати; шукати і бачити зв'язки між певними явищами або вчинками людей; вибудовувати докази, що підтверджують або спростовують подану інформацію з наукової точки зору, здійснювати аналіз, порівняння, синтез та оцінювання інформації з певних джерел. Перевагою візуальних технологій взагалі та графічних органайзерів зокрема у викладанні іноземної мови є можливість надання студентам мовних знань і комунікативних умінь у стислій, доступній і легкій для засвоєння формі завдяки інтенсифікації зорового сприйняття.

Наразі освітяни зазначають основні переваги застосування графічних органайзерів у викладанні іноземних мов [4, с. 182-183]:

- можливість перетворити великий обсяг інформації на структуроване, легке для сприйняття графічне зображення. Демонстрація (на відміну від розповіді) того, як структурована інформація, – це спосіб полегшити розуміння та запам'ятовування навчального матеріалу;

- легкість редагування, перевірки та доповнення органайзера, що дає змогу студентам сприймати різні позиції, генерувати й уточнювати власні ідеї та бачити можливості, пов'язані з темою, у міру його наповнення;

– усунення мовного бар'єру, студенти можуть зосередити увагу на головних положеннях і зв'язках між ними;

– розвиток навичок аналітичного, критичного, планувального та творчого мислення. Щоб створити органайзер, студент повинен визначити пріоритетні положення, проаналізувати зв'язки між ними та вирішити, де кожен елемент має бути розміщений у ньому;

– можливість багаторазового використання. Органайзер можна використовувати для структурування письмових робіт, узагальнення текстів для читання, організації та зберігання лексики, а також допомоги у вирішенні проблемних ситуацій, прийнятті рішень, плануванні досліджень і мозкових штурмів;

– можливість застосування для індивідуальної, парної та групової роботи студентів;

– універсальність та використання для студентів будь-якого рівня володіння мовою на будь-якому етапі заняття, від актуалізації знань до оцінювання досягнень студентів.

Існує багато форм графічних органайзерів для відображення навчального матеріалу, але всі вони мають однакову основну мету – візуально показати студентам, як структурується інформація. Серед найбільш поширених органайзерів можна назвати такі:

– ієрархічні органайзери (hierarchical organizers), які дають змогу упорядкувати поняття (об'єкти, елементи, значення) за рівнями на основі їхніх властивостей: пірамідальна діаграма, дерево, сходи, матриця.

– послідовні органайзери (sequential organizers), що використовуються для представлення інформації, яка може бути організована в послідовність або співвіднесена з часовою шкалою: шкала часу, блокова діаграма (блок-схема), циклічна діаграма;

– органайзери порівняння і зіставлення (compare / contrast organizers) застосовуються для визначення подібностей і відмінностей між двома або

більше категоріями об'єктів: діаграма Венна, Т-діаграма, діаграми «за» і «проти», плюси і мінуси, факт-думка, скелет риби, квадрант;

– концептуальні органайзери (conceptual organizers) розкривають зміст концепту або безлічі концептів, ключові ідеї в темі, що вивчається, даючи змогу візуалізувати їхні основні характеристики (факти, описи): ментальна карта (інтелект-карта), концепт-карта, семантична мережа, павук;

– органайзери даних (data representation organizers) – графіки, гістограми, кругові діаграми, сітки, таблиці – призначені для візуального представлення кількісних даних у схематичній формі [2, с. 145].

Вибір відповідного органайзера передбачає врахування функції, призначення, характеру навчального матеріалу та особистих уподобань. Для того, щоб навчити студентів використовувати ВО, викладачу необхідно впроваджувати їх поступово та систематично, починаючи з простих мап думок до більш складних багат шарових графіків із різною метою. Зважаючи на це, останнім часом з'являються дослідження використання певних типів графічних органайзерів у різних аспектах викладання іноземної мови – у навчанні лексики, граматики, різних типів читання, аудіювання, письмових завдань, мовлення.

Таким чином, використання графічних органайзерів має великий методичний потенціал у викладанні іноземної мови, але потребує подальших науково-методичних досліджень і розробок.

Література:

1. Ciascai L. (2009). Using Graphic Organizers in Intercultural Education. *Acta Didactica Napocensia*. 2009. 2 (1). P. 9–18.

2. Кондрашова Г. А. Графические органайзеры в обучении иностранному языку. *Современные технологии в образовании: материалы международной научно-практической конференции (26-27 ноября 2015 г.)*. Минск, БНТУ, 2015. Ч. 1. С. 143-46.

3. Сахневич І. Використання графічних органайзерів як медіаінформаційних засобів на практичних заняттях з англійської мови в закладах вищої технічної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 27, том 4, 2020. С. 205-211.

4. Смелікова В. Б. Використання візуальних органайзерів на заняттях із морської англійської мови. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020 р., № 68, Т. 2. С. 181-186.

5. Соловійова Н.Д., Ігнатюк Н.А. Розвиток універсальних умінь у процесі читання іншомовних текстів. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2015. Вип. 44. С. 260–269.

Собченко Т. М.

Модель дослідження англійських лексичних засобів номінації та дескрипції ювелірних прикрас

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди,
Харків*

Робота пропонує модель дослідження лексико-семантичного поля «Ювелірні прикраси» в сучасній англійській мові. Дослідження здійснюється на матеріалі англійських словників, публіцистичних текстів (газет, журналів), як друкованих, так і тих, що містяться у глобальній мережі Інтернет, тобто електронних.

Загальнотеоретичну базу дослідження склали праці таких учених, як О. Цобенко, Л. Строченко та інші

О. Цобенко досліджувала лексико-семантичне поле «ювелірні прикраси» в англомовних енциклопедіях та навела тематичну класифікацію досліджуваного матеріалу у свої наукових працях [2].

Наукові розвідки Л. Строченко присвячені лексико-семантичного поля «коштовне каміння» в англійській мові та англомовному художньому мовленні [1].